

Instytut Pamięci Narodowej - Kielce

<https://kielce.ipn.gov.pl/kielce/aktualnosci/242638,Krwawe-sady-na-kolkach-w-cyklu-Sroda-w-Przystanku-Historia.html>

21.05.2026, 22:24

Krwawe „sądy na kółkach” w cyklu „Środa w Przystanku Historia”

Działalność sądów doraźnych Korpusu Bezpieczeństwa Wewnętrznego (KBW) w województwie kieleckim od kwietnia do czerwca 1946 roku była tematem kolejnego spotkania w ramach cyklu „Środa w Przystanku Historia”. Wykład wygłosił Paweł Wąs – historyk, pracownik Oddziałowego Biura Badań Historycznych IPN w Łodzi.

20.05.2026

[Bolesław Bierut Korpus Bezpieczeństwa Wewnętrznego \(KBW\) sądy doraźne sądy na kółkach](#)

Wykład o krwawych „sądach na kółkach” w cyklu „Środa w Przystanku Historia”. Fot. IPN Kielce

Wykład o krwawych „sądach na kółkach” w cyklu „Środa w Przystanku Historia”. Fot. IPN Kielce

Wykład o krwawych „sądach na kółkach” w cyklu „Środa w Przystanku Historia”. Fot. IPN Kielce

Wykład o krwawych „sądach na kółkach” w cyklu „Sroda w Przystanku Historia”. Fot. IPN Kielce

Wykład o krwawych „sądach na kółkach” w cyklu „Sroda w Przystanku Historia”. Fot. IPN Kielce

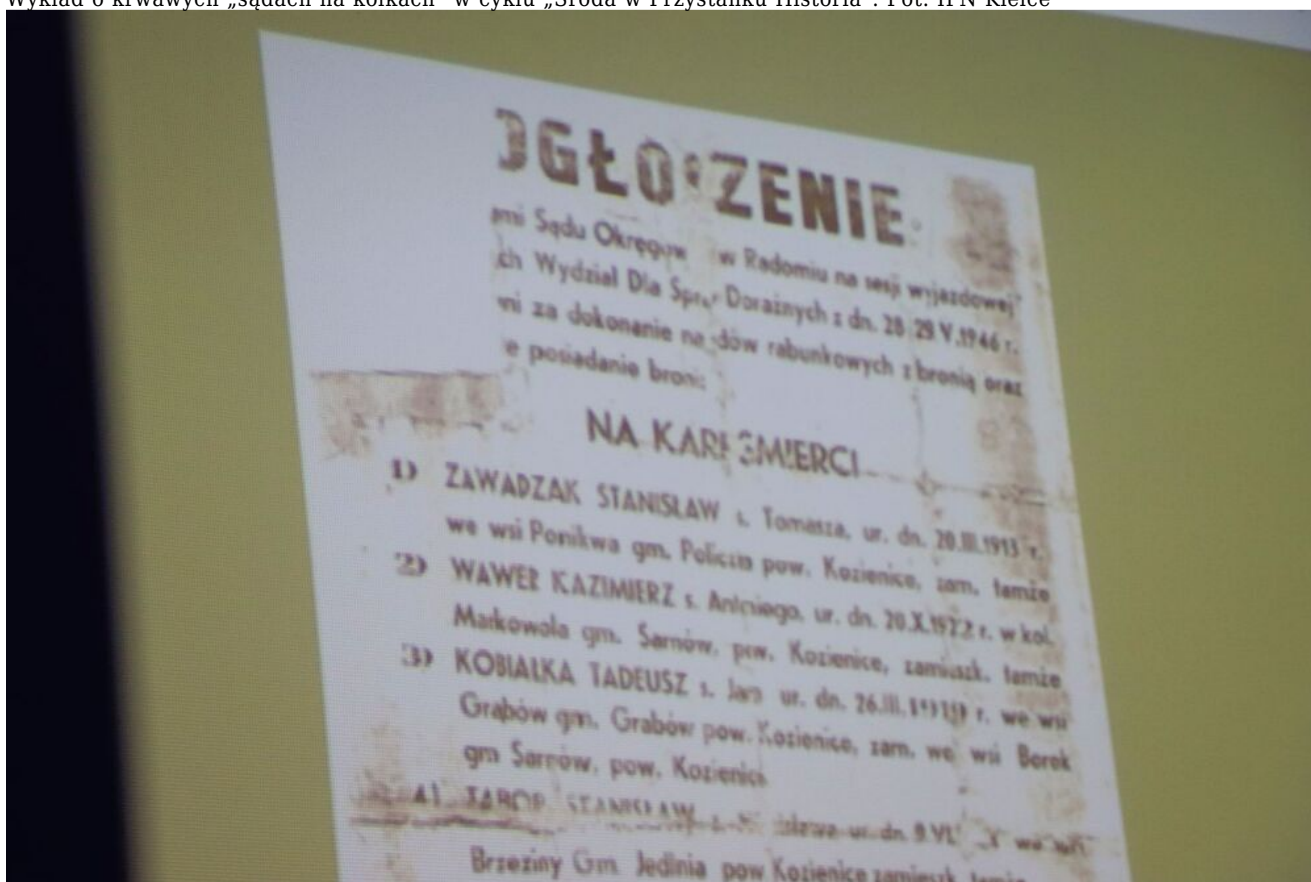
Wykład o krwawych „sądach na kółkach” w cyklu „Sroda w Przystanku Historia”. Fot. IPN Kielce

Wykład o krwawych „sądach na kółkach” w cyklu „Sroda w Przystanku Historia”. Fot. IPN Kielce

Wykład o krwawych „sądach na kółkach” w cyklu „Sroda w Przystanku Historia”. Fot. IPN Kielce

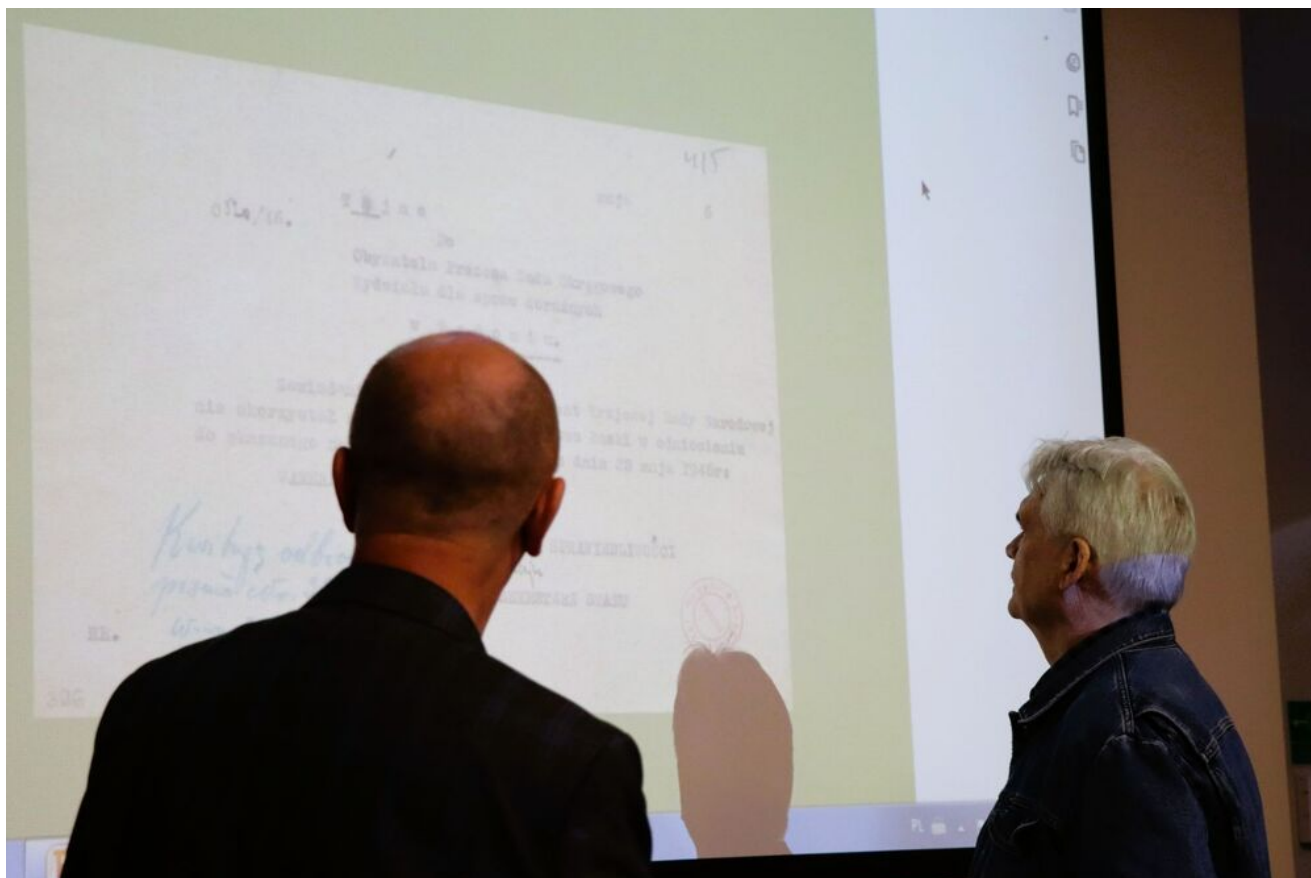
Wykład o krwawych „sądach na kółkach” w cyklu „Sroda w Przystanku Historia”. Fot. IPN Kielce

Wykład o krwawych „sądach na kółkach” w cyklu „Sroda w Przystanku Historia”. Fot. IPN Kielce

Wykład o krwawych „sądach na kółkach” w cyklu „Sroda w Przystanku Historia”. Fot. IPN Kielce

Wykład o krwawych „sądach na kółkach” w cyklu „Sroda w Przystanku Historia”. Fot. IPN Kielce

Paweł Wąs zwrócił uwagę, że działalność „sądów na kółkach” stanowi wyzwanie nie tylko dla badaczy okresu powojennego w Polsce, lecz również dla prokuratorów, prowadzących śledztwa w sprawach zbrodni komunistycznych, ponieważ trudno dotrzeć do materiałów procesowych.

Badacz zaznaczył, że nowo powstałe sądy doraźne miały dużą autonomię.

- Mimo że właściwie dublowały pracę wydziałów powstałych kilka miesięcy wcześniej, posiadały otrzymane z Ministerstwa Sprawiedliwości własne pieczęcie sądowe i prokuratorskie, a prezesi sądów okręgowych dowiadywali się czasem o ich działalności dopiero po ukazaniu się afiszy z wyrokami - mówił.

Dodał, że „sądy na kółkach” stosowały pospieszną, uproszczoną procedurę oraz orzekanie i wykonywanie wielu wyroków śmierci.

- Nie można było odwołać się od ich wyroku. Skazańca mógł ułaskawić jedynie prezydent Krajowej Rady Narodowej, Bolesław Bierut - wyjaśnił.

Poraża ogólny bilans pięciomiesięcznej działalności sądów doraźnych KBW, które na terenie ośmiu województw osądziły ponad 800 osób, skazując na śmierć ponad 360. Egzekucje odbywały się niekiedy już w dniu procesu.

Paweł Wąs w swoim wystąpieniu zawarł informacje na temat dawnego województwa kieleckiego. Przypomniał m.in. postać mjr. Stanisława Baraniuka, który stał na czele składu orzekającego sądu doraźnego KBW.

- Pod koniec kwietnia 1946 r. skład Baraniuka został dyslokowany na teren województwa kieleckiego. Pod szyldem Wydziału do Spraw Doraźnych Sądu Okręgowego w Radomiu do końca

czerwca odbyło się 25 procesów, w których osadzono 43 osoby, głównie żołnierzy podziemia antykomunistycznego. Zapadło 21 wyroków śmierci. Rozprawy odbywały się na sesjach wyjazdowych w Kielcach, Starachowicach, Kozienicach i Włoszczowie – dodał.

Kolejne spotkanie w ramach cyklu „Środa w Przystanku Historia” odbędzie się 24 czerwca. Będzie poświęcone rzezi wołyńskiej.

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Kielce

Kielce

sądownictwo

Wykład